

Príčiny rastu radikalizácie a agresivity určitých skupín obyvateľstva

Anotácia: Predložená štúdia je výberom z výskumnej správy vedeckovýskumnej úlohy „Príčiny rastu radikalizácie a agresivity určitých skupín obyvateľstva“. Štúdia je analýzou pohľadu očami občana Slovenskej republiky na príčiny rastu radikalizácie a agresivity určitých skupín obyvateľstva. Inak povedané, ako sa občan stretáva s extrémizmom v bežnom živote a ako ho vníma. Vstupné údaje boli získané výskumom verejnej mienky na kvótovanom výberovom súbore. Zistenia prinášajú aktualizovaný pohľad verejnosti na skúmanú problematiku.

Kľúčové slová: radikalizácia¹, extrémizmus², agresivita³, divácke násilie.

Úvod

Na základe Národného akčného plánu boja proti terorizmu a následných úloh ministerstva vnútra vyplývajúcich z Harmonogramu plnenia úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu boja proti terorizmu REV 1⁴ bola Ministerstvom vnútra SR Akadémií Policajného zboru v Bratislave zadaná vedeckovýskumná úloha „Skúmať príčiny radikalizácie určitých skupín obyvateľstva a aktívne predchádzať situáciám, ktoré vedú jednotlivca k schvaľovaniu terorizmu alebo účasti na teroristickej činnosti“.

Vzhľadom na skutočnosť, že v tom čase nebol na Slovensku zistený žiaden trestný čin spojený s terorizmom, bola úloha modifikovaná na skúmanie: „Príčiny rastu radikalizácie a agresivity určitých skupín obyvateľstva“.

Téma vedeckovýskumnej úlohy úzko súvisí aj s ďalšími dokumentmi vlády SR: „Stratégia prevencie kriminality“, „Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom“, „Komplexný program boja so zločinnosťou“, „Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR“ a v neposlednom rade program Európskej komisie „Prevention of and Fight Against Crime“.

Všetky tieto dokumenty upozorňujú na aktuálnosť, naliehavosť a na potrebu vedeckej analýzy spoločných faktorov danej problematiky tak na globálnej, regionálnej, ako aj na národnej úrovni.

Hlavným dôvodom riešenia tejto úlohy je získanie odpovedí na otázky – *prečo dochádza v posledných desaťročiach aj na Slovensku k rastu radikalizácie a k zvýšenej agresivite v správaní sa určitých skupín obyvateľov a do akej miery vplýva agresivita na radikalizáciu postojov a na schvaľovanie teroristických činov.*

Ďalším dôvodom je kriminologické zovšeobecnenie a spracovanie existujúcich poznatkov o príčinách, dôvodoch, ktoré vedú časť populácie k tomu, že prekračuje zákon, je nadmieru agresívna a siahla až k najradikálnejším riešeniam.

¹ rast, stupňovanie nekompromisnosti, nezmieriteľnosti, krajnosti – (Zdroj: <http://www.cudzieslova.sk>)

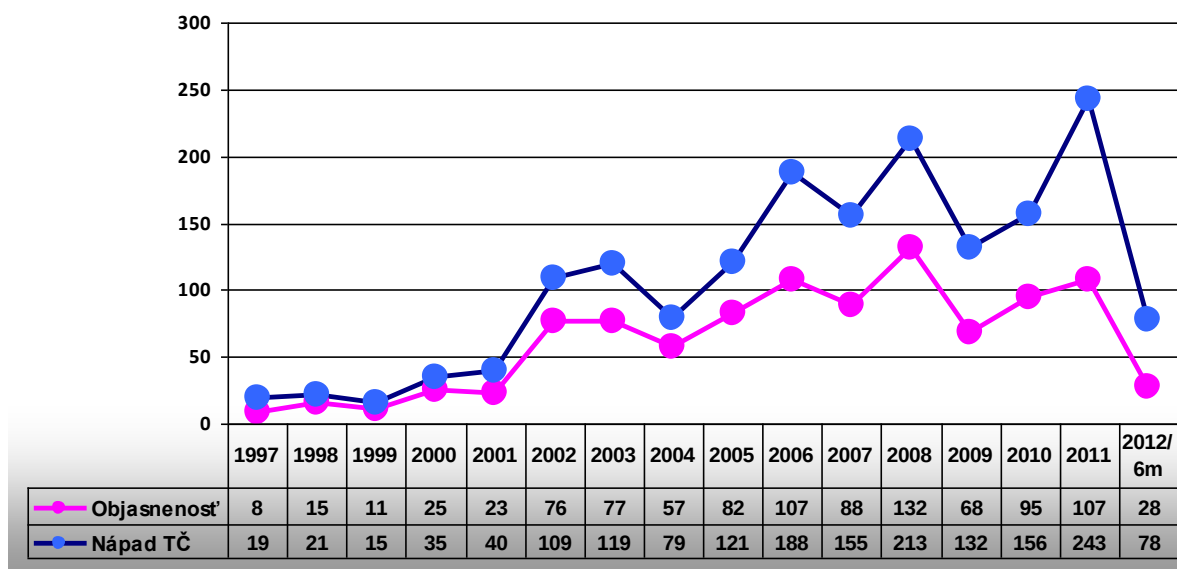
² krajne radikálne, výstredné konanie a postoje k verejným záležitostiam – (Zdroj: <http://www.cudzieslova.sk>)

Extrémizmom sa rozumie verbálne, grafické, fyzické alebo iné aktivity spojené spravidla s vyhraneným ideologickým alebo iným kontextom, zväčša s absenciou hmotnej pohnútky, ktoré vyvíjajú jednotlivci alebo skupiny osôb s názormi výrazne vybočujúcimi z všeobecne spoločensky uznávaných spoločenských noriem so zreteľnými prvkami netolerance, najmä rasovej, národnostnej, náboženskej alebo inej obdobnej neznášanlivosti, ktoré útočia proti demokratickým princípom, spoločenskému usporiadaniu, životu, zdraviu, majetku alebo verejnému poriadku (Zdroj: Čl. 2 ods. 1 Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 45/2004 o postupe v oblasti boja s extrémizmom a o úlohách monitorovacieho strediska rasizmu a xenofóbie.)

³ útočnosť, tendencia napádať iných, ovládať ich - (Zdroj: <http://www.cudzieslova.sk>)

⁴ Súčasť úlohy „Skúmať príčiny radikalizácie určitých skupín obyvateľstva a aktívne predchádzať situáciám, ktoré vedú jednotlivca k schvaľovaniu terorizmu alebo účasti na teroristickej činnosti“.

Závažnosť témy vyplýva predovšetkým z procesov poslednej dekády 20. storočia a začiatku 21. storočia, ktoré sú charakterizované nárastom obáv obyvateľstva z násilia a prejavov intolerancie, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a tiež terorizmu. Tendenciu nárastu trestných činov spojených so spomínanými prejavmi na Slovensku ukazuje graf č. 1.

Zdroj: UCEP B. Bystrica

Graf č. 1 Počet trestných činov, ktorých spáchanie bolo motivované rasovou, národnostnou alebo inou obdobnou neznášanlivosťou v rozmedzí rokov 1997 až 2012

Poznámka ku grafu: Nárast po roku 2001 je spôsobený citlivejším vnímaním tejto oblasti trestnej činnosti po teroristickom útoku na Svetové obchodné centrum (dvojičky). Súčasný rast po poklese v roku 2004 môže byť ďalším predmetom výskumu.

Vývoj počtu trestných činov v príslušných rokoch, ktorých spáchanie bolo motivované rasovou, národnostnou alebo inou obdobnou neznášanlivosťou⁵, je spracovaný v grafe č. 1.

Výskum verejnej mienky sa uskutočnil na vzorke 1235 respondentov, pričom výber súboru bol urobený kvótovým výberom so znáhodnením v poslednom kroku. Sledovanými premennými respondentov boli: pohlavie, vzdelanie, národnosť, pocit príslušnosti k spoločenskej vrstve, kategória pracovnej činnosti, počet obyvateľov v mieste bydliska, kraj, vekové kategórie a pocit politickej orientácie.

Hlavnými cieľmi vedeckovýskumnej úlohy sú:

- identifikácia potenciálnych hlavných a vedľajších zdrojov zvyšovania agresivity a radikalizácie skupín obyvateľstva,
- prispieť k aktualizácii európskeho poznania príčin rastúcej agresivity skupín obyvateľov v euroregióne Slovenska.

V oblasti policajnej praxe je cieľom poskytnúť odporúčania na cielené korigovanie preventívnych opatrení na rôznych úrovniach a v príslušných spoločenských oblastiach.

V oblasti ďalšieho výskumu išlo o získanie aktualizovaných údajov pre ďalší kriminologický výskum.

⁵ V roku 2012 sú len údaje za prvý polrok!

Hlavná hypotéza:

V Slovenskej republike nie sú dostatočne analyzované a odhaľované podmienky, pohnútky a príčiny rastu radikalizácie a agresivity skupín obyvateľstva.

Doplnkové hypotézy:

- H₁ - K rastu agresivity, radikalizmu a násilia prispieva predovšetkým nedostatočná výchova, vplyv sociálneho prostredia, rovesníckych a iných skupín, spôsob trávenia voľného času, vplyv masmédií, nekontrolovaný vplyv prostredia IT⁶.
- H₂ - Najčastejšími prejavmi extrémistických aktivít určitých skupín obyvateľstva sú: chuligánstvo páchané futbalovými fanúšikmi, rasová, národnostná, etnická a náboženská neznášanlivosť.

Výsledky výskumu

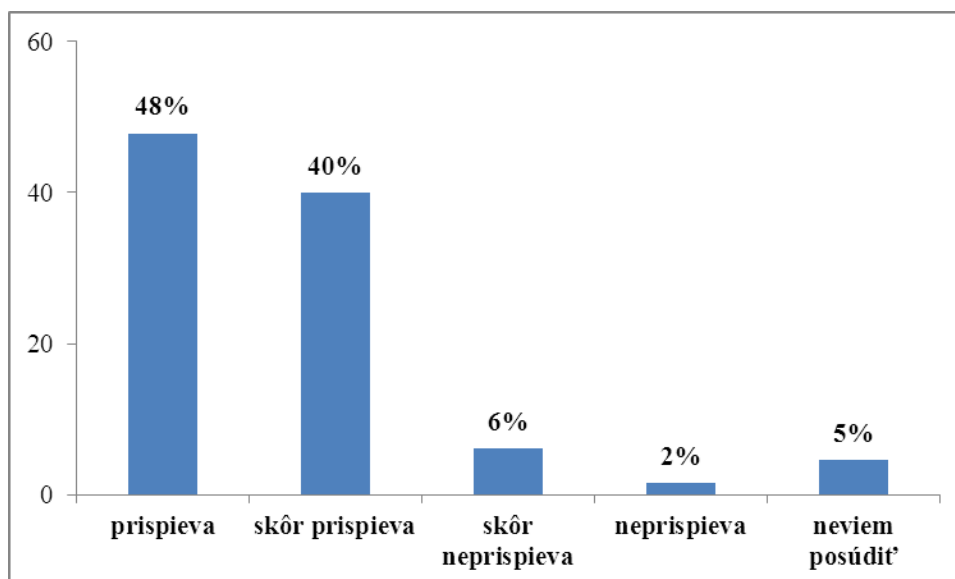
Štúdia sa zameriava len na hlavnú skupinu odpovedí, ktorá vypovedá o pohľade občanov na príčiny vedúce k rastu extrémizmu na Slovensku.

Otázky boli smerované od rodinného prostredia k vplyvom spoločnosti.

Do skupiny otázok percepcie vplyvu rodinného prostredia patria:

- *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu nedostatok času rodičov na ich deti?*
- *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu uprednostňovanie záľub rodičov pred deťmi?*
- *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu neschopnosť rodičov kontrolovať deti?*

Táto skupina otázok mala za úlohu zistiť názor respondentov na vplyv rodiny a rodinného prostredia, ktoré ako prvé formuje človeka na nárast extrémizmu. Sekundárnym cieľom bolo zistiť, či rodinný život a formovanie človeka v rodinnom prostredí sú občanmi stále chápané ako základ spoločnosti, alebo dochádza k posunu vo vnímaní úlohy rodiny.

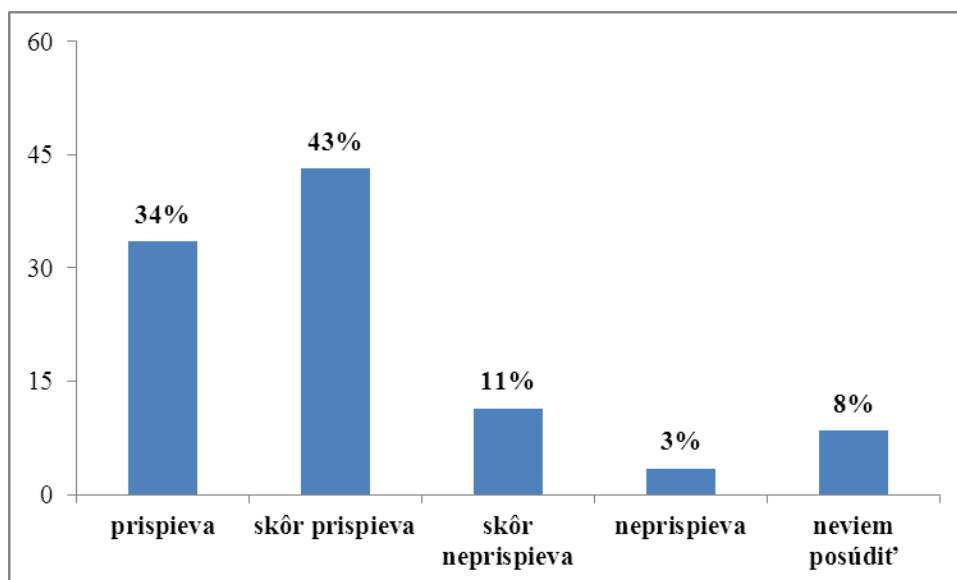

Graf č. 2 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu nedostatok času rodičov na ich deti?*

⁶ Informačných technológií – internet, agresívne hry a pod.

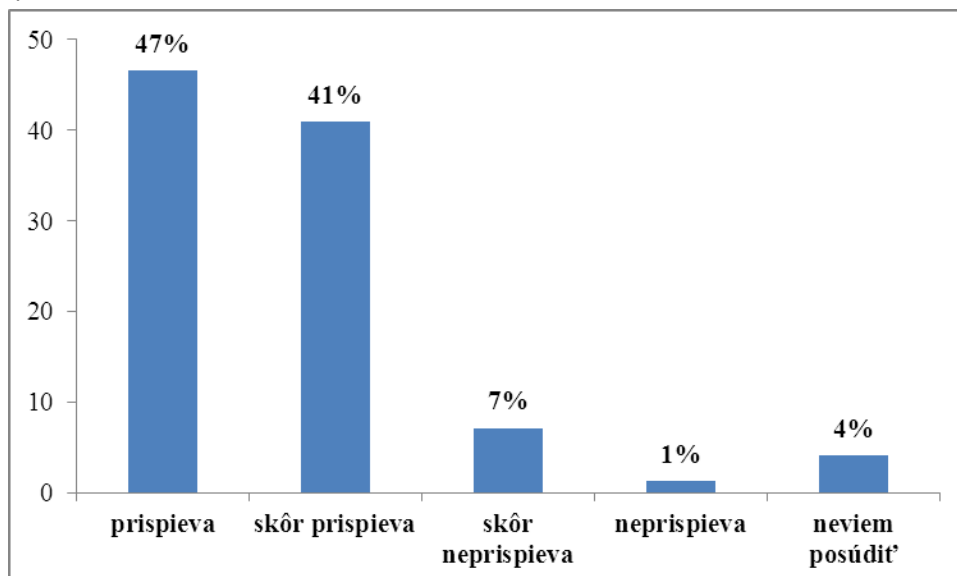
Rodina je v súčasnosti vystavená viacerým nástrahám, pričom jedna z nich je dĺžka času, v ktorom sa môžu alebo sa chcú rodičia venovať svojim deťom a odovzdávať im svoje skúsenosti, rady, vychovávať ich v duchu svojich tradícií a podobne.

Na základe získaných údajov spracovaných v grafe č. 2 spoločnosť stále považuje rodinné prostredie za významný faktor formovania osobnosti človeka. Až 88 % respondentov viac-menej vidí ako významnú úlohu venovania času rodičov deťom pri prevencii extrémizmu. Pokiaľ spoločenské podmienky budú postupne obmedzovať čas na výchovu v rodine (predlžovanie pracovnej doby, časovo náročné dochádzanie do práce a podobne), aj respondenti predpokladajú postupný nárast spoločensky defektného správania sa jedincov.

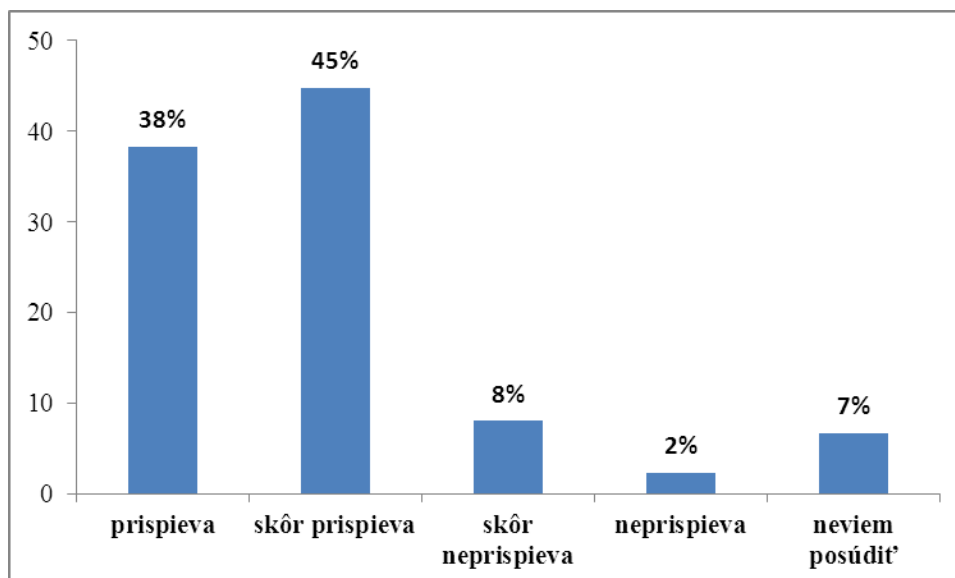
Graf č. 3 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu uprednostňovanie záľub rodičov pred deťmi?*

Otázkou č. 3 sme chceli zistiť aj to, aké sú spoločenské skúsenosti s ochotou rodičov venovať sa výchove svojich detí a ako je vnímaný tento vplyv na možnosť rastu protispoločenského správania sa, v našom prípade rastu extrémizmu. Odpovede naznačujú, že spoločnosť vníma skutočnosť, že záľuby rodičov ešte nemusia viesť k negatívnym prejavom správania sa ich detí, pretože rodičia svojimi koníčkami môžu byť pre ne pozitívnym príkladom.

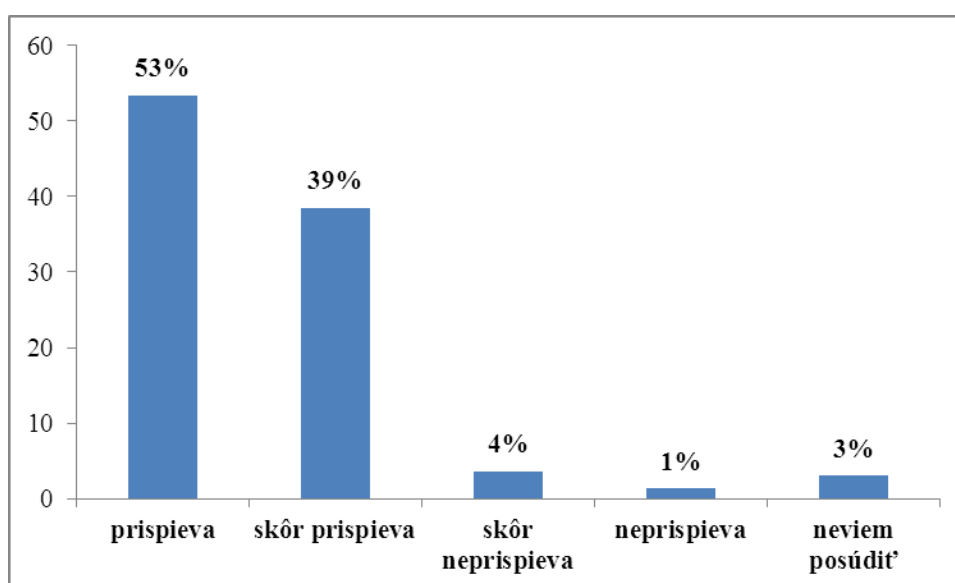
Graf č. 4 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu neschopnosť rodičov kontrolovať deti?*

Respondenti chápu, aké veľké je riziko ďalšieho nárastu extrémizmu. Vidia však aj skutočnosť, že rodičia v dnešných spoločenských podmienkach strácajú možnosť a v mnohých prípadoch aj schopnosť kontrolovať svoje deti (pozri grafy č. 6, 11).

Graf č. 5 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu vplyv spoločnosti na jednotlivca (byť dravý... to sa nosí, byť... „IN“, byť „COOL“?)*

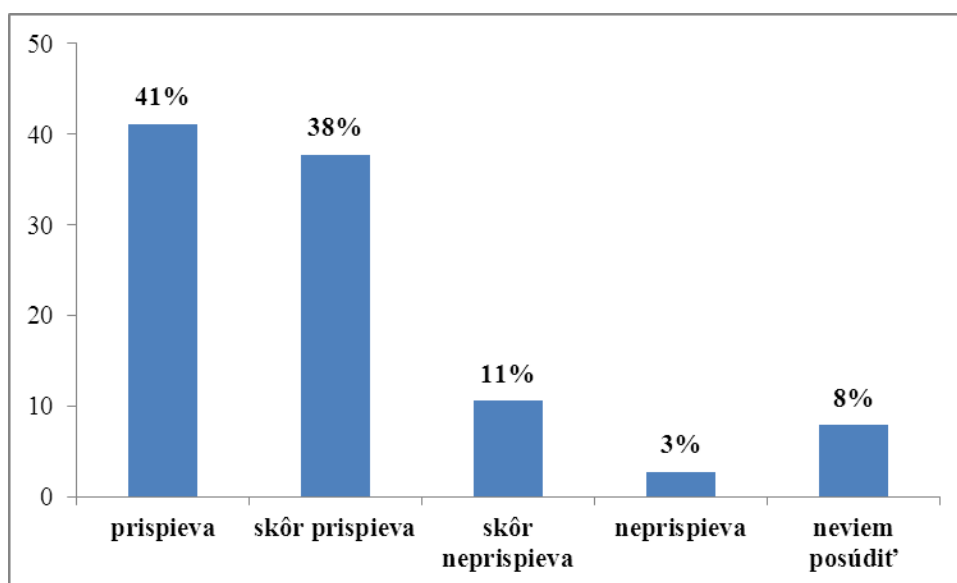
Pri výskume možností rastu extrémizmu v slovenských podmienkach sme sa chceli dozvedieť, ako spoločnosť vníma vplyv spoločenského prostredia, v ktorom sa jedinca ocitajú pri svojom dospievaní. Zaujímali nás všeobecný širšie ponímaný, nie detailný, vplyv subkultúr, ktoré jedinca obklopujú (graf č. 5), vplyv takzvanej „ulice“, čiže najbližších rovesníkov, neformálnych vodcov a podobne (graf č. 6). Zo získaných údajov, prezentovaných v spomínaných grafoch, je vidieť, že spoločnosť vidí v týchto okolnostiach možnosť veľkého vplyvu na rast extrémizmu na Slovensku.

Graf č. 6 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu vplyv ulice?*

Ako bolo už uvedené, súčasťou formovania osobnosti sú aj neformálne väzby, ktoré si jedinec vytvára počas svojho života, či už v útlom veku, alebo v dospelosti. V mladšom veku, keď sa jedinec postupne zoznamuje so širším okruhom ľudí mimo svojej rodiny, narastá vplyv tzv. ulice. Všeobecne sa tak označujú skutočnosti, ktoré osobnosť spoznáva v priebehu dospievania, a tento fenomén je väčšinou chápaný je negatívne.

Z grafu č. 6 je zrejmé, že aj respondenti vidia nebezpečenstvo rastu extrémizmu v poklese časových možností rodičov venovať sa deťom a tieto sa o to častejšie stretávajú s vplyvom mimo oficiálnych štruktúr – rodina, škola a pod. Vo formovaní osobnosti začínajú pôsobiť neformálne vzorce správania sa. Jedinec sa podľa vnútorného zamerania začína prikláňať k vzorcom správania, ktoré sú mu v danej chvíli sympatické, sú obdivuhodné. Ide o obdobie, keď sa dospievajúci naozaj veľmi rýchlo môže dostať mimo akceptovateľných foriem správania sa – na tzv. scestie.

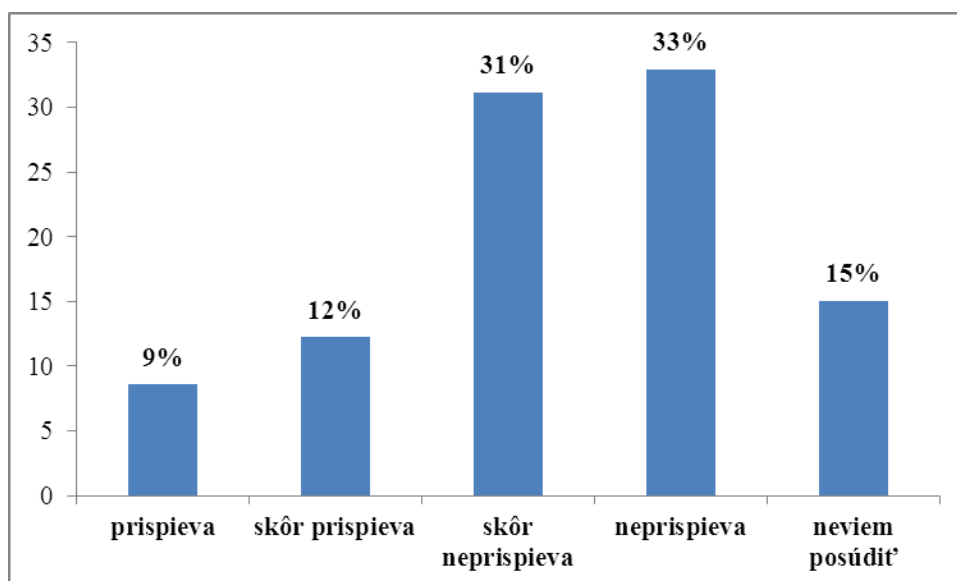
Graf č. 7 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu honba médií za senzáciou?*

V posledných desaťročiach sa od vplyvu „ulice“ oddelil vplyv mediálneho prostredia ako samostatnej osobnosť človeka formujúcej oblasti. Často sa práve táto oblasť (negatívne) podieľa na vytváraní negatívnych hrdinov, či už nevhodným alebo cieľovým podávaním informácií, alebo prezentovaním vzorcov správania sa napríklad vo filmovej tvorbe.

Respondenti reagovali na tieto skutočnosti pri otázke: „*Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu honba médií za senzáciou?*“, keď odpovedali, že honba médií za senzáciami prispieva či skôr prispieva k rastu extrémizmu, pričom tieto odpovede uviedlo spolu 79 % respondentov (graf č. 7). Spoločnosť akoby si uvedomovala, že so slabnúcim vplyvom pozitívneho rodinného prostredia sa aj touto formou môže zvyšovať percento ľudí extrémne riešiacich niektoré životné situácie. Toto extrémne riešenie môže byť tak na úrovni jednotlivca⁷, ako aj na úrovni skupiny⁸.

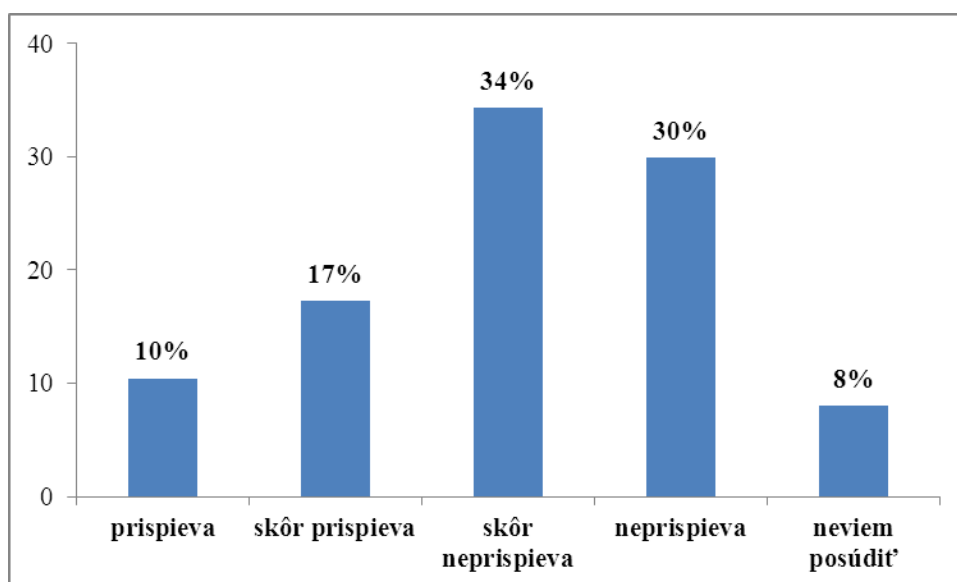
⁷ Slovenské prípady pokusov o teroristické činy.

⁸ Na Slovensku predovšetkým divácke násilie na športových podujatiach.

Graf č. 8 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu vplyv cirkvi?*

Vzhľadom na globalizujúci sa svet, nárast počtu informácií aj o negatívnych javoch spojených s pôsobením jednotlivcov v cirkvi v mnohých štátoch sveta⁹ bol záujem preveriť, ako ovplyvňujú tieto informácie slovenskú spoločnosť. Výsledky vidieť v grafe č. 8, v ktorom sú spracované odpovede na otázku „*Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu vplyv cirkvi?*“. Na základe odpovedí nám vyplynulo, že respondenti nevidia pôsobenie cirkví (nielen katolíckej) ako prvok, ktorý by prispieval v slovenských podmienkach k rastu extrémizmu a radikálneho správania sa.

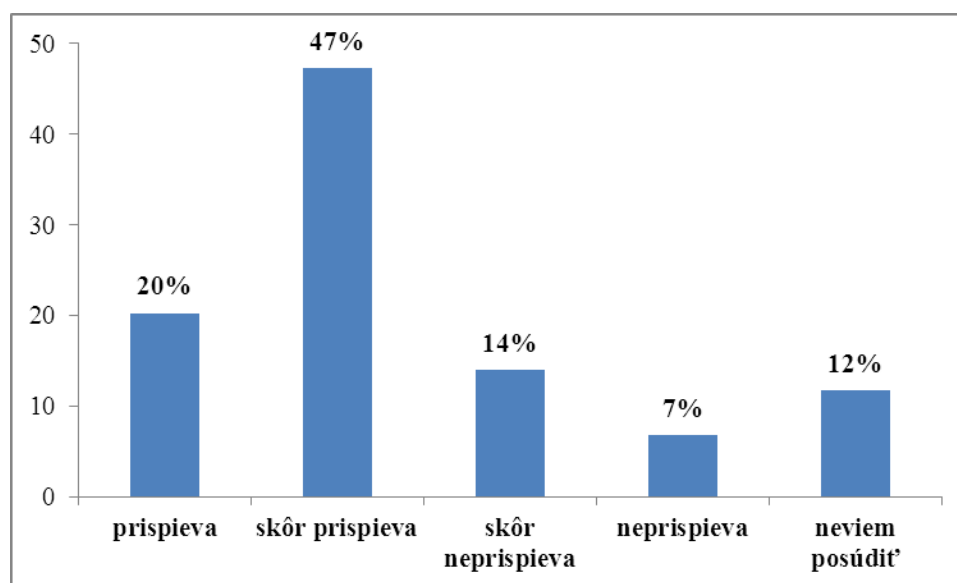
Graf č. 9 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu vplyv školy?*

Podobne ako v prechádzajúcej otázke aj v iných oblastiach sa môžu prejavovať globalizačné vplyvy. Jednou z ďalších oblastí, kde sa predpokladal možný nárast negatívnej percepcie, bola úloha školy.

⁹ Predovšetkým informácie o pedofilnom správaní sa niektorých kňazov a snahe niektorých inštitúcií utajovať tieto skutočnosti.

Ako vyplynulo zo získaných informácií, spracovaných v grafe č. 9, respondenti zatiaľ školu v slovenských podmienkach chápu ako miesto, ktoré neprispieva k rastu extrémizmu (64 %). Skupina, ktorá vidí v škole isté nebezpečenstvo negatívnych vplyvov (27%), si mohla rozšíriť ponímanie školy ako miesta na stretávanie sa žiakov (mimo samotného vyučovacieho procesu) s podobným účinkom ako vplyv „ulice“. Ale tu by išlo o špekulácie a je tu priestor na prípadný ďalší výskum.

V tejto etape je pozitívne zistenie, že škola je stále chápaná ako istý stabilizujúci prvok, ktorý neprispieva k rastu extrémizmu.

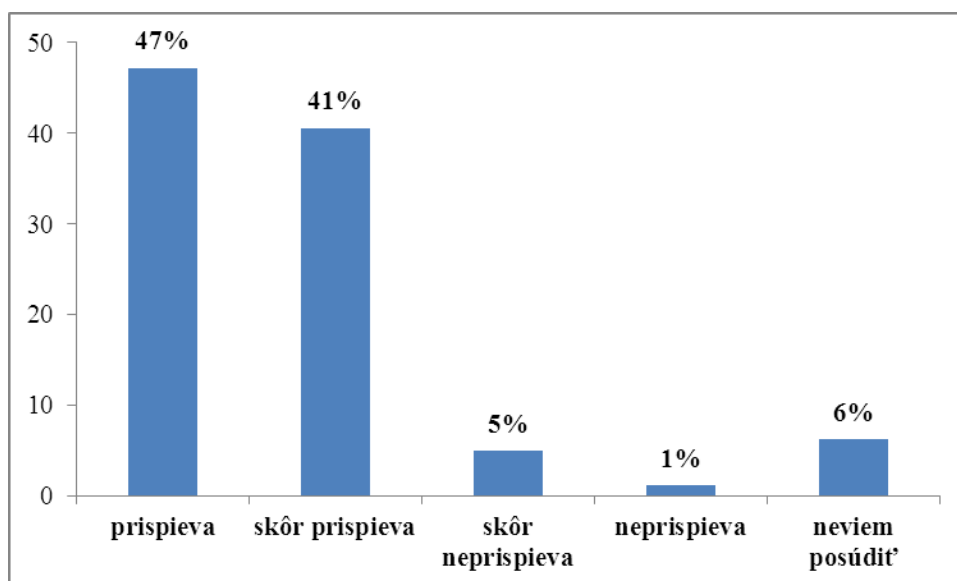
Graf č. 10 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu nedostatok príležitostí zažívať „adrenalin“ iným spôsobom?*

Jedným z relatívne nových fenoménov je potreba niektorých ľudí zažívať „adrenalin“. Väčšina spoločnosti dokáže tento stav vysokého vzrušenia zažívať pri športových činnostiach.

Nájdu sa však aj jedinci, ktorí „adrenalin“ hľadajú pri porušovaní spoločenských noriem, či už písaných, alebo nepísaných. Najväčšie vzrušenie zažívajú, keď musia súperiť s inštitúciou, ktorá má trénovaných ľudí. Okrem súkromných bezpečnostných služieb je hlavným cieľom takýchto „adrenalinových“ akcií polícia a málokedy aj armáda. Môcť ukázať rany utŕžené pri bitke s policajtmi, ukrývať sa pred zákonom za spáchanie trestného činu patrí v určitých subkultúrach k vrcholom hrdinstva.

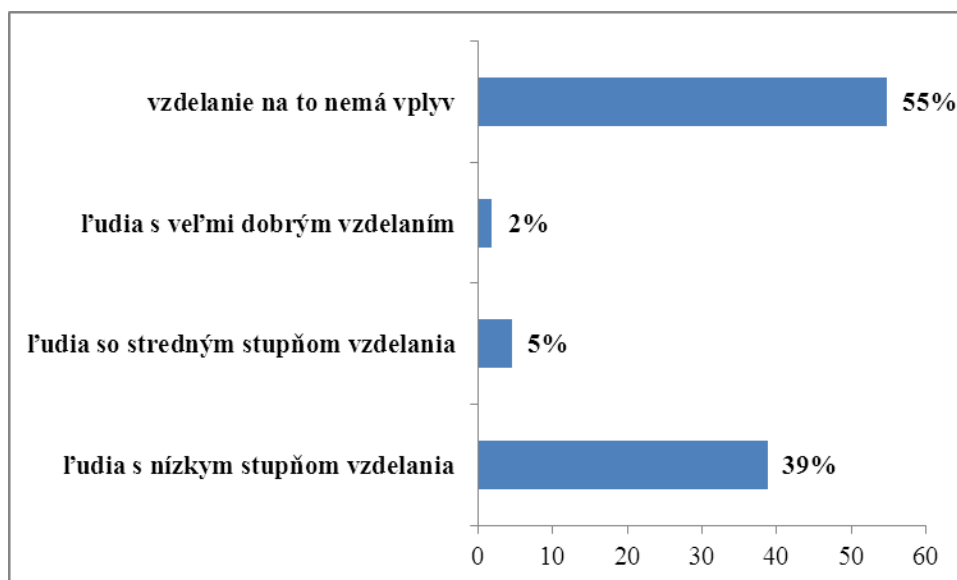
Práve na takúto skutočnosť a jej vnímanie spoločnosťou bola napriamená otázka: „Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu nedostatok príležitostí zažívať „adrenalin“ iným spôsobom?“ Ako je vidieť z odpovedí spracovaných v grafe č. 10, až 67 % respondentov uviedlo, že jeden z faktorov rastu extrémizmu je hľadanie „adrenalinu“. Dá sa predpokladať, že majú priame alebo sprostredkované skúsenosti predovšetkým s diváckym násilím pri niektorých športových podujatiach. Údaje z grafu č. 10 dopĺňajú aj údaje z grafu č. 12b, kde opýtaní opäť potvrdili, že za mnohými extrémistickými činmi stoja ľudia hľadajúci „adrenalin“.

Cestu k „adrenalinu“ a samotnému extrémizmu uľahčuje aj výdobytok vedecko-technickej revolúcie konca 20. storočia – internet.

Graf č. 11 *Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu internet a ľahký prístup k agresívnym (extrémistickým) stránkam?*

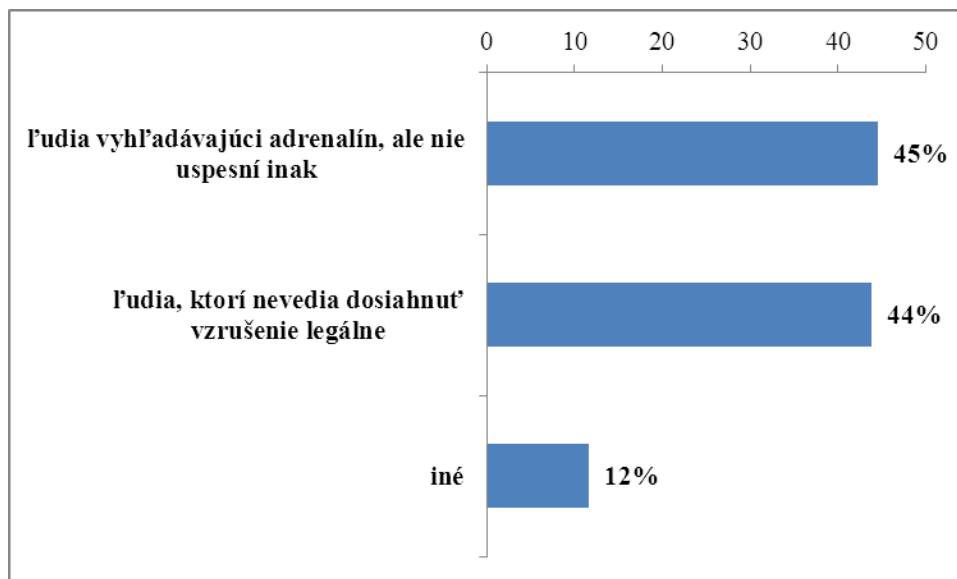
Vďaka slobodnému prístupu k informáciám a možnosti slobodne poskytovať svoje informácie, vyjadrovať názory sa k využitiu možností internetu pripojili aj extrémisti. Využívajú rôznosť a voľnosť možnosti „zavesiť“ svoje stránky s informáciami na servery v štátoch, kde to legislatíva povoľuje. O tom, že tieto skutočnosti nie sú len obyčajnou hypotézou výskumníkov, svedčí aj graf č. 11. Až osemdesiatosem percent respondentov si je vedomých, že extrémistické stránky nielenže existujú, ale sa aj stávajú prostriedkom na združovanie sa persón s rovnakým zmýšľaním.

Graf č. 12a *Myslíte si, že sklony k extrémizmu majú...?*

Otázkami: „Myslíte si, že sklony k extrémizmu majú...?“ sme chceli zistiť informáciu o pohľade respondentov na vzdelanostný pôvod extrémistov. Graf č. 12a dáva pohľad opýtaných na vzdelanostnú štruktúru pôvodu osôb so sklonmi k extrémizmu. Nadpolovičná väčšina (55 %) opýtaných uviedlo, že vzdelanie nemá spojenie so sklonmi k extrémizmu. Druhá najväčšia skupina (39 %) vidí inklináciu k extrémizmu u osôb s nízkym stupňom vzdelania.

Graf č. 12b bol len upresňujúcou otázkou k otázke: „Prispieva podľa Vás k rastu extrémizmu nedostatok príležitostí zažívať ‚adrenalin‘ iným spôsobom? vyjadrenej grafom č. 10.

Graf č. 12b *Myslíte si, že sklony k extrémizmu majú...?*

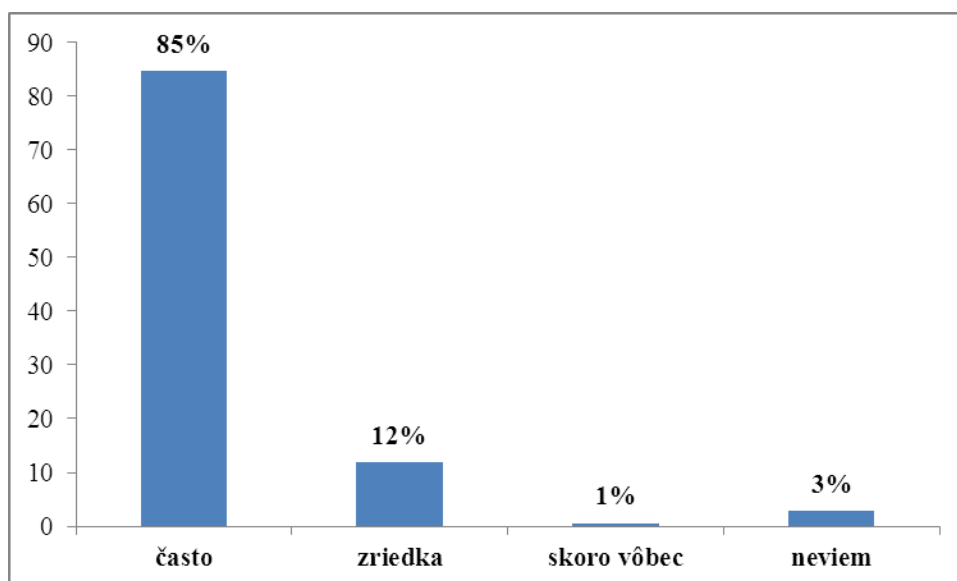
Ďalšiu skupinu otázok predstavovali otázky týkajúce sa najčastejších prejavov extrémistických akcií – aj tých skrytých. Informácie sú prehľadnejšie spracované v grafoch č. 13 až 20.

Aby oslovení mali možnosť porovnávať početnosť výskytu podľa poskytnutých možností, otázka bola položená nasledujúcim spôsobom:

Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých (zakrúžkujte v každom riadku len jedno políčko):

	Často	Zriedka	Skoro vôbec	Neviem
Chuligánstvo, resp. vandalizmus (násilie na štadiónoch)	1	2	3	4
Rasové útoky (napr. na Rómov)	1	2	3	4
Národnostné útoky proti menšinám	1	2	3	4
Hlásenie sa k rasovej nadradenosti	1	2	3	4
Náboženská neznášanlivosť	1	2	3	4
Útoky na prisťahovalcov	1	2	3	4
Útoky na cudzincov	1	2	3	4
Ak si myslíte, že aj iné, uveďte:	1	2	3	4

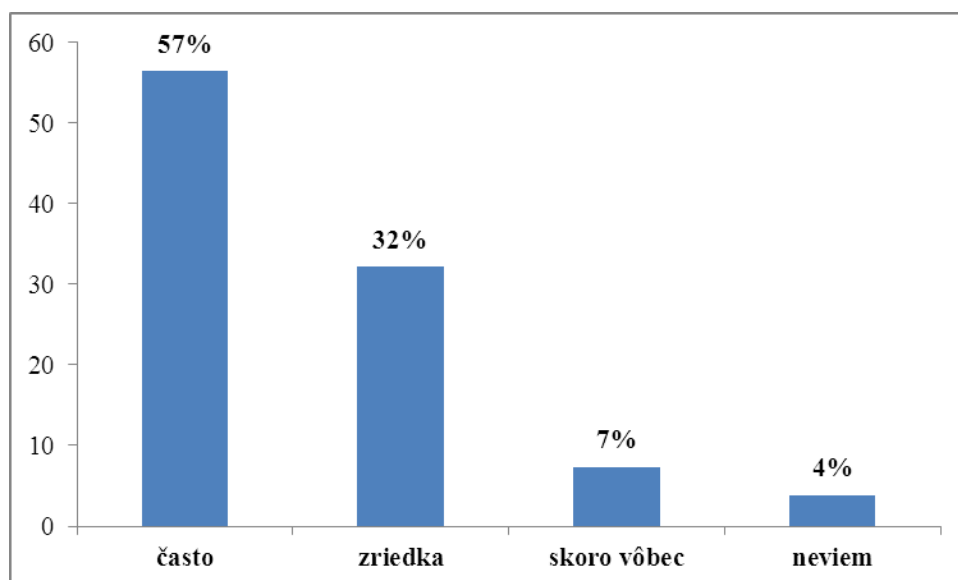
Prvou možnosťou bolo, či ide o chuligánstvo, respektíve vandalizmus (násilie na štadiónoch).

Graf č. 13 *Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – chuligánstvo, vandalizmus (násilie na štadiónoch)?*

Ako je vidieť z grafu č. 13, v porovnaní s ostatnými odpoveďami uvedenými v grafoch 14 až 20, najviac respondentov vníma prejavy extrémistov formou chuligánstva a vandalizmu (diváckeho násillia na štadiónoch).

V porovnaní s percepciou útokov na Rómov vidíme, že násilie na štadiónoch v slovenských podmienkach je vnímané oveľa viac, ak berieme do úvahy už silu vyjadrenia – často. Ak rozšírime silu vyjadrenia na súčet často a zriedka, vidíme, že násilie na štadiónoch je verejnosťou vnímané najviac.

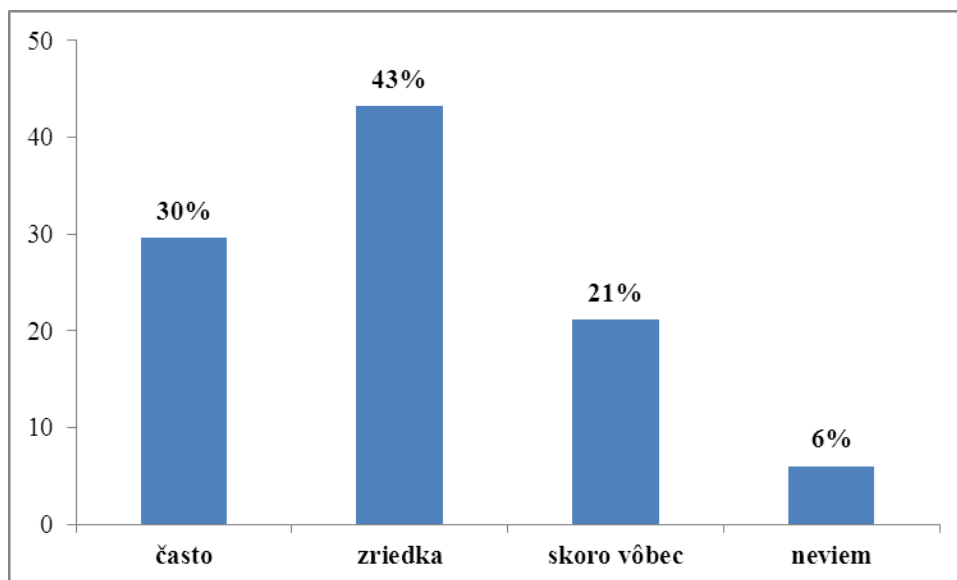

Graf č. 14 *Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – rasové útoky napr. na Rómov?*

Po chuligánstve, vandalizme (násillí na štadiónoch) spájajú respondenti extrémizmus s rasovo motivovanými útokmi na Rómov. Odzrkadľuje to všeobecnú hĺbku tohto problému v slovenskej spoločnosti a najskôr sa sem premieta aj index počtu tohto etnika k majoritnej

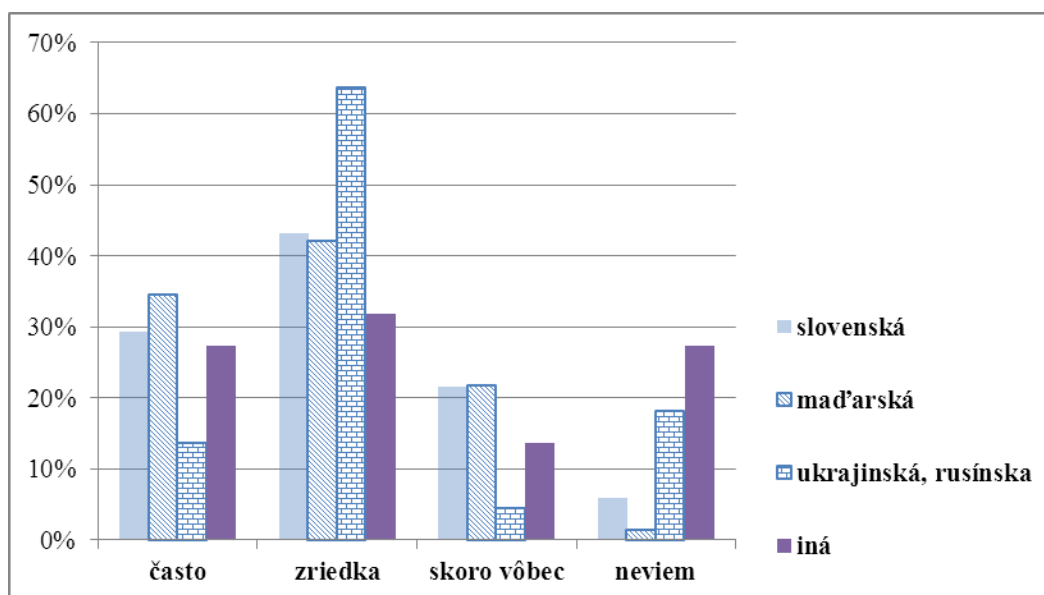
spoločnosti, ktorý patrí k najvyšším v Európe¹⁰.

Po problematike konkrétneho etnika nás zaujímal aj pohľad na súžitie ostatných národnostných menšín žijúcich na Slovensku. K tomu smerovala otázka: „Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – národnostné útoky proti menšinám?“ Výsledky výskumu sú spracované v grafe č. 15.

Graf č. 15 Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – národnostné útoky proti menšinám?

Prekvapila nás výška získaných percent. Podľa všetkého to môže súvisieť s istou časovou koincidenciou v napätí medzištátnych vzťahov v tom-ktorom období. Preto sme ihneď spracovali triedenie podľa národností a krajov.

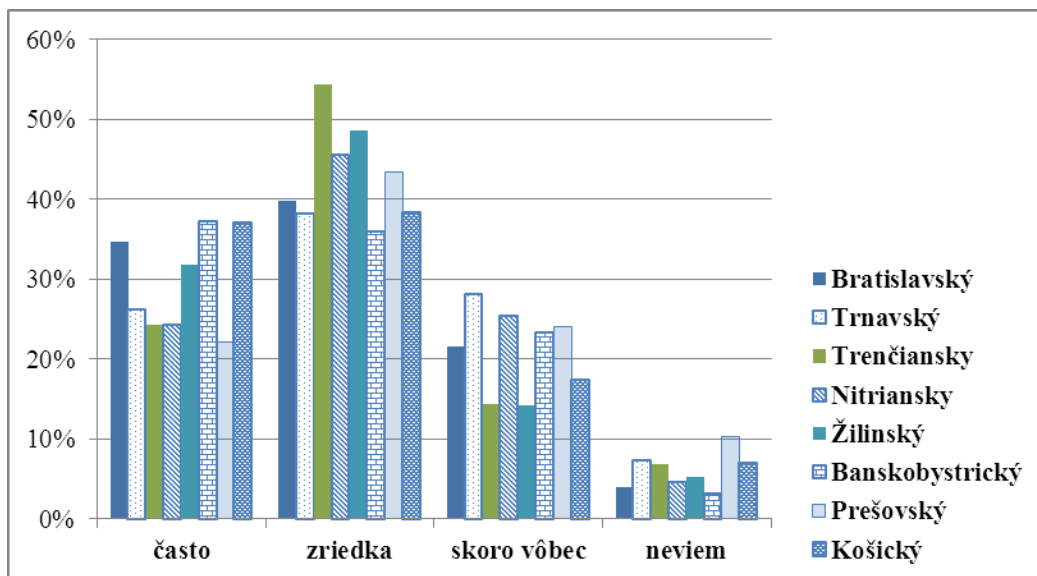
Graf č. 15a Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií aj tých skrytých – národnostné útoky proti menšinám? - národnosť¹¹

¹⁰ Index je problematické vyčíslieť z dôvodu príliš veľkého rozptylu dostupných hodnôt počtu obyvateľov rómskeho etnika. Ako príklad stačí uviesť dva prístupy: Sčítanie ľudu (2011) 105 738, hlásenie sa k materskému jazyku (rómskemu) okolo 122000. Iné odborné odhady hovoria o 450 tis.

¹¹ Poradie národností - v legende od hora dole je v grafe zľava doprava

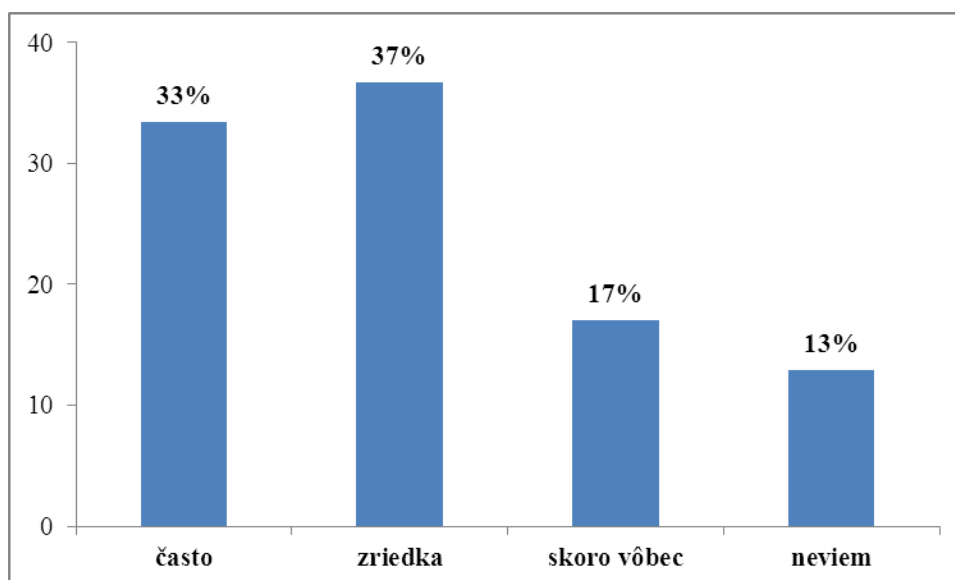
Na základe takéhoto triedenia bol spracovaný graf č. 15a. Z takto spracovaných údajov je zrejmé, ktoré národnosti ako vnímajú prejavy extrémistických akcií proti národnostným menšinám.

Respondenti vidia situáciu tak, že najviac sú ohrozovaní Slováci a Maďari. V položke iná menšina môžu byť skrytí Rómovia. Úroveň vyjadrenia „často“ sa pohybuje okolo 30 %.

Graf č. 15b Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií aj tých skrytých – národnostné útoky proti menšinám? – kraj¹²

Na základe spracovaných odpovedí v grafe č. 15b možno vyčítať, že pri rozdelení percepcie najčastejších prejavov extrémistických akcií (aj skrytých) sa nad 30 % pohybujú kraje: Bratislavský (34,6 %), Žilinský (31,8 %), Banskobystrický (37,3 %) a Košický (37,1 %). Istým prevrpením je Prešovský kraj s najnižšou percepciou v tejto oblasti (22,1 %).

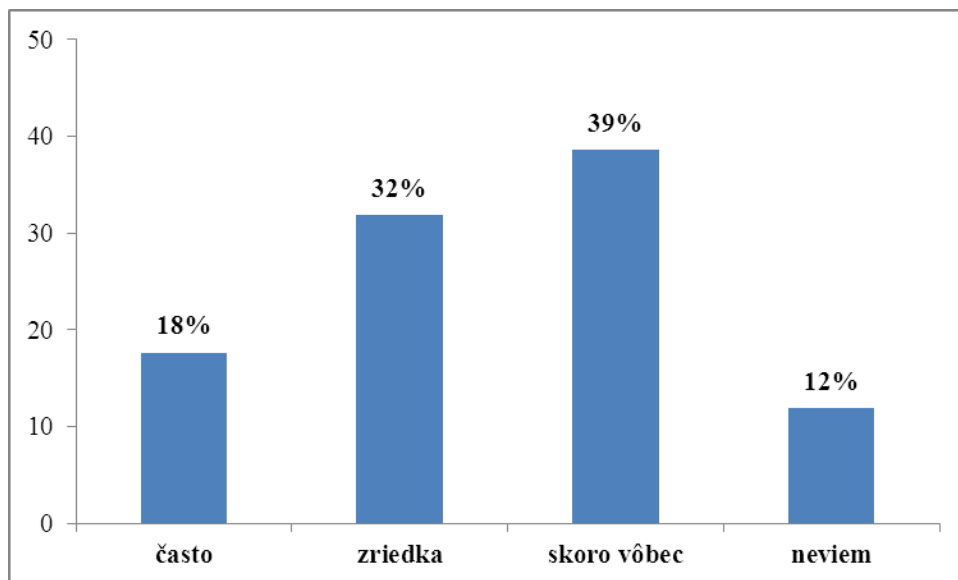

Graf č. 16 Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – hlásenia sa k rasovej nadradenosti?

¹² Poradie krajov – v legende zhora dole je v grafe zľava doprava

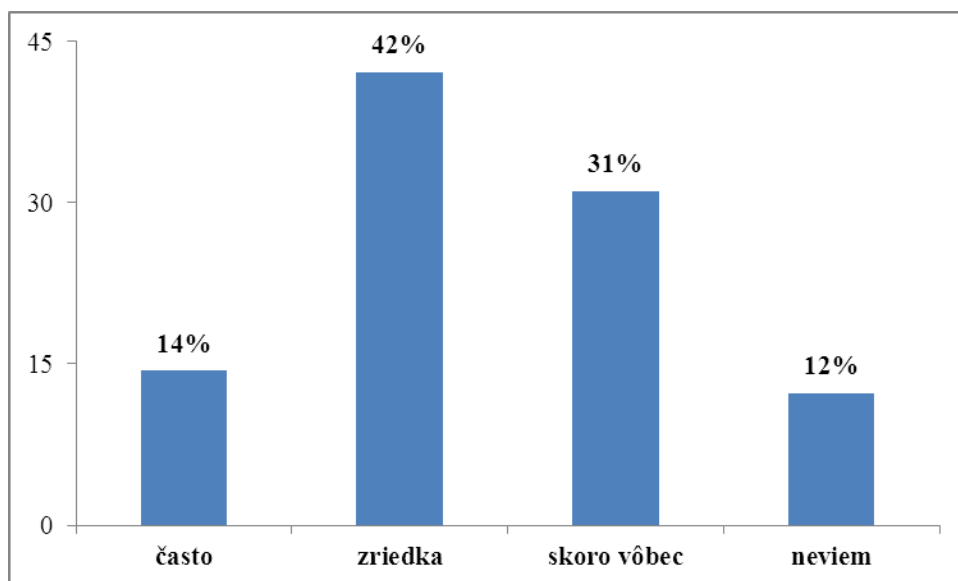
Naproti tomu nás neprekvapil údaj, že extrémizmus občianska verejnosť spája s hlásením sa k národnostnej nadradenosti. Verejnosťou aj vďaka medializovaným informáciám najviac rezonuje práve táto problematika a súvisí to s odpoveďami spracovanými v grafoch č. 14 a 15.

Napriek miernemu rastu prisťahovalectva (a tým aj zvyšovaniu počtu vyznávačov iného náboženstva) nie je zatiaľ táto problematika vnímaná negatívne. Výskum potvrdil, že problematika náboženskej neznášanlivosti nie je v našej spoločnosti zatiaľ výrazná (graf č. 17).

Graf č. 17 Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – náboženská neznášanlivosť?

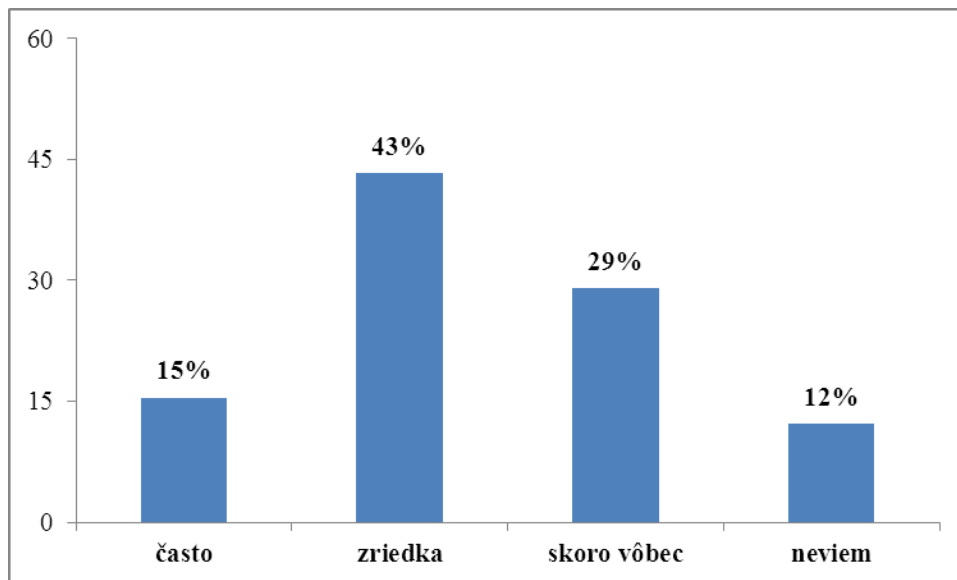
V súvislosti s rastom prisťahovalectva nás ďalej zaujímalo aj vnímanie prejavov extrémistov voči prisťahovalcom. Vyjadrovali to odpovede na otázku: „Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – útoky na prisťahovalcov?“ Odpovede sú spracované v grafe č. 18.

Graf č. 18 Aké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií aj tých skrytých – útoky na prisťahovalcov?

Istým spôsobom je potešiteľné, že útoky na prisťahovalcov respondenti nevnímajú ako veľký problém (14 % respondentov sa vyjadrilo k odpovedi – často) v porovnaní s odpoveďami zhrnutými v grafoch č. 13 až 15.

Vzhľadom na obmedzený priestor na obširnejšie špecifikovanie otázky sa mohlo stať, že respondentom unikol rozdiel medzi prisťahovalcom a cudzincom. Vidíme to na porovnaní grafov č. 18 a 19.

Graf č. 19 *Áké sú podľa Vás najčastejšie prejavy extrémistických akcií – aj tých skrytých – útoky na cudzincov?*

Rozloženie odpovedí akoby sa kopírovalo. Opäť je tu pozitívum vysokého počtu odpovedí – zriedka a skoro vôbec – voči odpovediam spracovaným v grafoch č. 23 až 25.

Pre úplnosť sme respondentom dali možnosť ešte doplniť najčastejšie prejavy extrémistických akcií, ale 91 percent sa vyslovilo, že nevie, a zvyšné odpovede boli istými obmenami už zmienených problémov.

Záver a odporúčania:

Výskum ukázal, že okrem policajných štatistík aj verejnosť vníma existenciu extrémizmu na Slovensku a stretáva sa s jeho prejavmi. Našťastie táto miera „stretávania“ sa nie je taká vysoká ako v niektorých iných štátoch (napríklad: Poľská republika – mnohí „pseudokibici“ počas zápasov páchajú divácke násilie a po zápasoch sa venujú distribúcii drog; Maďarsko, Jobbik – extrémistické názory sa dostali až do parlamentu a Európskeho parlamentu).

Veľmi dôležité je nesklať verejnosť pri prevencii rastu extrémizmu tak zo strany polície, ako aj súdov a súdnictva. Očakáva sa od nich, že okrem represie budú úspešné aj v prevencii. Stratégia prevencie kriminality v Slovenskej republike¹³ na tomto poli zatiaľ zaznamenáva čiastkové úspechy. Zostáva len dúfať, že podobné úspechy zaznamená aj nová Stratégia prevencie kriminality v SR.

¹³ Stratégia prevencie kriminality v Slovenskej republike na roky 2007 – 2010 schválená uznesením vlády SR č. 681 z 15. augusta 2007.

Z výskumu vyplynulo veľmi dôležité poznanie: spoločnosť stále vníma fakt, že ak sa rodinám a škole bude umožňovať realizovať ich pozitívny podiel na výchove¹⁴, bude možné zužovať priestor na rozvoj extrémizmu. Potvrdila sa hypotéza H₁: Rodina a škola sú stále občianskou verejnosťou chápané ako základné piliere výchovy osobnosti. Preto každé ich oslabenie povedie k nepriamej podpore rastu extrémizmu. Výskum tak isto potvrdil vysoký stupeň vnímania vplyvu médií na formovanie osobnosti občianskou spoločnosťou. Spoločnosť si uvedomuje, že so slabnúcim vplyvom pozitívneho rodinného prostredia sa aj touto formou môže zvyšovať percento ľudí extrémne riešiacich niektoré životné situácie. No nie vždy sa darí plniť všetky úlohy vyplývajúce z takých dokumentov, ako sú: Stratégia prevencie kriminality v Slovenskej republike na príslušné obdobie, Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na príslušné obdobie, Koncepcia boja proti extrémizmu a ďalšie. Výskum tiež potvrdil, že ani spoločnosť nevníma vplyv vzdelania ako významný činiteľ obmedzovania prejavov extrémizmu.

Výskum tiež ukázal, že na Slovensku sa zatiaľ negatívne neprejavil postupný nárast multikultúrnych vplyvov, ktoré už v iných štátoch Európy pôsobia. Tento záver je možné urobiť cez percepciu cirkví pôsobiacich v našej krajine, ktoré zatiaľ respondenti nechápu ako zdroj rastu extrémizmu.

Ani škola nie je opýtanými zatiaľ chápaná ako zdroj rastu extrémizmu v slovenských reáliách.

Naproti tomu spoločnosť vníma, že žiadostivosť mladých po vzrušení, silných zážitkoch, dnes moderne nazvaných jednoslovne „adrenalín“, je čiastočným zdrojom rastu extrémizmu.

Podobne k rastu extrémizmu podľa opýtaných dochádza vďaka ľahšiemu prístupu k agresívnym (extrémistickým) stránkam na internete. To, že na Slovensku sa darí istým spôsobom eliminovať množstvo extrémistických internetových stránok, je aj vďaka spolupráci zložiek Prezídia Policajného zboru a občianskeho združenia eSlovensko.sk.

Druhá časť výskumu bola orientovaná na najčastejšie prejavy extrémizmu na Slovensku. Ako už bolo uvedené, analýza ukázala, že spoločnosť vníma ako najväčší zdroj extrémistov skupinu ľudí, ktorí vyhľadávajú „adrenalín“, pričom stupeň vzdelania nepovažujú za najdôležitejší. Respondenti potvrdili, že medzi základné prejavy extrémizmu považujú chuligánstvo, vandalizmus (divácke násilie). Istým prekvapením bolo, že až na druhom mieste sa umiestnili rasové útoky na Rómov. Vzhľadom na vysokú medializáciu niekedy problematického súžitia majoritného obyvateľstva s etnickou menšinou sme očakávali, že túto skutočnosť bude odrážať aj výskum. Výsledky však ukázali, že občania na vlastnej koži pociťujú skôr chuligánstvo, vandalizmus a divácke násilie ako prejav extrémizmu. Potvrdila sa teda aj hypotéza H₂ v takom poradí, ako bola formulovaná.

Ďalšia časť výsledkov výskumu bude zverejnená v nasledujúcej štúdii.

Literatúra

Projekt VVÚ: *Príčiny rastu radikalizácie a agresivity určitých skupín obyvateľstva*. Akadémia PZ v BA 2008.

Stratégia prevencie kriminality v Slovenskej republike na roky 2007 – 2010.

Stratégia prevencie kriminality v Slovenskej republike na roky 2011 – 2014.

¹⁴ Existujú rodiny, ktorých pôsobenie má skôr negatívny vplyv na výchovu a nie sú spojené len s určitým etnikom.

Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na 2006 – 2008.

Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2007 – 2010.

Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2011 – 2014.

Prevention of and Fight Against Crime.

MLÝNEK, J. *Príčiny rastu radikalizácie a agresivity určitých skupín obyvateľstva.*

Výskumná správa. Akadémia PZ v Bratislave. 2012.

Key words: radicalization, extremism, aggressiveness, hooliganism.

Summary

This study is a selection from research report scientific task: Causality of grown radicalization and aggressiveness in certain groups of population. The study is analyzed through the perspective of citizens of the Slovak republic on causality of grown radicalization and aggressiveness in certain groups of population. In different words, it deals with how citizen meet extremism in usual live and how perceive it. Incoming data were obtained through research of public opinion in quota sampling. The study presents actual opinion of public on surveyed problem.

doc. Ing. Jaromír Mlýnek, CSc.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Oddelenie vedy a vedeckých projektov
e-mail: Jaromir.Mlynek@minv.sk

Recenzenti: prof. Ing. Anton Tallo, CSc., mjr. PhDr. Magdaléna Ondicová, PhD.